

GÖSTA BOHMAN:

Den bortglömda ideologin

När Nils Karleby avled 1926 hylades han av de främsta i sitt parti för den avgörande roll han spelat för socialdemokratisk idédebatt. Men motsättningen mellan Karlebys förkunelse och dagens socialdemokratiska politik är iögonfallande.

De sannings- och kunskapskrav som var grundläggande för Karlebys tänkande och förkunelse saknar motsvarighet i dagens socialdemokratiska parti. Dubbelmoral och semantiskt hårklyveri har — när så ansetts lämpligt — fått ersätta klartext och sanning.

Riksdagsman Gösta Bohman har varit ekonomiminister och ordförande i Moderata samlingspartiet.

I en månadskrönika i Svenska Dagbladet förra året pekade jag på motsättningarna mellan dagens socialdemokratiska politiker och den tänkare som jämte Ernst Wigforss anses ha spelat en avgörande roll för socialdemokratisk idédebatt, nämligen Nils Karleby. Mitt inlägg ledde till ett skriftligt tack från Karlebys efterlevande maka Anna Karleby — nu över 90 år gammal — och sonen Olle Karleby.

Jag tillåter mig att med brevskrivarnas tillstånd återge några rader:

”Din erinran om min far glädde och värmdde. Vi har i åtskilliga år känt det så att Nils Karleby är stendöd som ideolog eller åtminstone närmast förhatlig — för den socialdemokratiska maktapparaten av idag.

Vad tror Du exempelvis det socialdemokratiska ungdomsförbundets medlemmar vet om honom numera, eller, om de vet vem han är, har någon som helst förståelse för hans tänkesätt?

Min fars samhällstänkande präglades av humanitet, stark känsla för rättssäkerhet, ja, rättslidelse och en djup förståelse för ekonomiska sammanhang och realiteter och ett lika djupt förakt för alla politiska floskler.

Han hade den borne vetenskapsmannens lidelse för sanning och objektivitet.”

Nils Karleby hade under åren 1918–1920 varit den obestriddige ledaren för det socialdemokratiska ungdomsförbundet som bildats när det tidigare ungdomsförbundet blivit alltmer revolutionärt. Han var chefredaktör för det nya förbundets tidskrift Frihet och sedermera för Tiden. Han innehade länge motsvarande befattning i Skånska Socialdemokraten. Till sammans med Ernst Wigforss verkade han i olika utredningar om socialdemo-

kraternas ideologi. Han var sekreterare i den av den socialdemokratiska regeringen i början av 1920-talet tillsatta socialiseringsnämnden. Få skribenter torde såsom Karleby under dessa år ha utövat inflytande på tänkandet inom både ungdomsförbund och parti.

"Socialismen inför verkligheten"

När Karleby avled blott 34 år gammal och hans "testamente" — "Socialismen inför verkligheten" — någon månad därefter utkommit, stod hela den socialdemokratiska rörelsen samlad i högaktning och uppskattning av mannen och hans verk. De personligheter som under åren efter första världskriget lade grunden för det parti som i dag styr Sverige — låt vara ibland i minoritet — var eniga om det storverk Karleby utfört under sitt aktiva liv för att ge det tidiga 20-talets famlande socialdemokrater en ideologisk bas för framtiden.

Ernst Wigforss tecknade i en artikel i Tiden år 1926 Karlebys "livsverk". Han talade däri om "en socialist som söker komma till rätta med verkligheten", som "påvisar kontinuiteten i samhällsutvecklingen" och "avvisar alla språng och allt som har tycke av revolutionär fraseologi". Wigforss avslutade sin långa analytiska artikel med orden:

"... tankens människor ha ett försteg framför handlingens. De behöva inte själva leva för att vara ledare. Deras tankar leva. Så går även Karleby sin väg in i framtiden, långt bortom ett enskilt människolivs trånga gränser, för att leva och verka i den svenska arbetarrörelsens tankevärld."

Lika översvallande uttalade sig Rickard

Sandler, Gustav Möller, Arthur Engberg, Harald Åkerberg och Allan Vougt. Rickard Lindström, som inom ungdomsrörelsen verkat vid sidan av Karleby, framhöll i sina minnesord:

"Ständigt visar sig Karleby som prövaren av gängse uppfattningar, som granskaren, som den stränge domaren över falskheten och vidskepelsen. Sanningskravet är hans högsta bud.

Han var den andlige ledaren för en allt större skara unga socialdemokrater, som med kritiska blickar betraktade hela bråten av gamla dogmer och som ärligt arbetat för att vråka den över bord.

Det torde icke funnits någon enda svensk man, som haft en så allsidig och djupgående kännedom om socialismen och dess världslitteratur."

När en sentida läsare tar del av dessa och liknande högstämda minnesord, framstår det som utomordentligt anmärkningsvärt att denne man, som mötte sådan entusiasm på 1920-talet, spelat en så undanskymd roll i den allmänna och interna politiska debatten under de femtio år som därefter förflutit. Dagens aktiva socialdemokrater tycks ha glömt bort eller velat förtränga minnet av denne framsynte tänkare.

År 1976 — femtio år efter Nils Karlebys bortgång — utgav Tidens förlag en ny upplaga av Karlebys verk "Socialismen inför verkligheten" med en kommenterande efterskrift av Tage Erlander och Björn von Sydow. Det ledde till en upplammande diskussion om Karleby och inte minst om hans uppgörelse med, och delvis avrättning av, stora delar av Marx tankebyggnad. Men den inträngande de-

batt man kunde ha väntat sig — på både socialistiskt och borgerligt håll — om motsättningen mellan Karlebys förkunnelse och dagens socialdemokratiska politik lyste i stort sett med sin frånvaro.

Detta är desto mera förvånande, som åtskilligt — ja, kanske rentav det mesta — av vad Karleby haft att säga bl a om förhållandet *mellan* politik och ekonomi samt *mellan* stat och individ stått i flagrant strid med socialdemokraternas framträdande under de förflutna femtio åren — samt inte minst under det senaste decenniet. "Hela bråten av gamla dogmer" — för att tala med Rickard Lindström — har belastat det parti som spelat en större roll än andra partier under dessa årtionden. De sannings- och kunskapskrav som var grundläggande för Karlebys tänkande och förkunnelse saknar motsvarighet i dagens socialdemokratiska parti.

Kunskaper och utbildning

Utgångspunkten för Karlebys syn på arbetarklassens möjlighet att bli delaktig i samhällsutvecklingen var behovet av kunskaper och utbildning. Först då arbetarklassen kunde mäta sig med borgarklassen i kunskapshänseende, kunde de mål socialismen uppställde förverkligas. "Arbetarklassens uppgift var inte att avskaffa den borgerliga kulturen, utan att tillägna sig den i så hög grad att den kunde ta ledningen för samhällets och kulturens utveckling."

Karlebys egen utveckling visar att han levde som han lärde. Han började som rättrogen marxist. Allteftersom han genom studier och utbildning samt eget tänkande fördjupade sina kunskaper om för-

utsättningarna för en positiv samhällsutveckling, blev han alltmer kritisk mot marxismen och de socialistiska slagorden. Han blev en klar anhängare av marknadsekonomin och ägnade sig alltmer åt att röja upp i det vildvuxna snåret av floskler. Den som lyssnade på Dagens Ekos trettondagsintervju med Ingvar Carlsson sökte förgäves den intellektuella skärpa, för att inte säga ärlighet, som Karleby krävde.

"Arbetarklassens uppgift var inte att avskaffa den borgerliga kulturen, utan att tillägna sig den i så hög grad att den kunde ta ledningen för samhällets och kulturens utveckling."

Även om Karlebys "testamente" är motsägelsefullt och bär spår av ungdomsårens socialistiska övertygelse, präglas det av hans alltmer fördjupade och övertygade syn på den verklighet som styr människans och därmed också samhällslivets utveckling. Ordet socialism — för honom ett nästan religiöst begrepp — blir diffust och dess innebörd alltmer socialt. Människans — inte bara arbetarklassens — delaktighet i det goda som samhällsutvecklingen förmår åstadkomma blir för honom det centrala.

Dogmatisk fraseologi

Den linje Karlebys personliga och intellektuella utveckling följde strider i grundläggande hänseenden mot den som väglett den svenska socialdemokratin under åren efter 1900-talets första två decennier. Visserligen har socialdemokraterna i sin praktiska politik visat en ibland nästan

otrolig förmåga till anpassning och pragmatism. Men partiet har samtidigt för att fånga de många och för att behålla den politiska makten ägnat sig åt just en – för att tala med Karleby – verklighetsfrämmande ”dogmatisk fraseologi”.

Partiets en gång hyllade och avhållne ideolog var ärlig mot sig själv och mot de kunskaper och den övertygelse han vann genom studier, analys och tänkande. Men på det parti som en gång hyllade honom just för denna hans allt övergripande ärlighet kan sannerligen inte sättas samma betyg. Dubbelmoral och semantiskt hårklyveri har – när så ansetts lämpligt – fått ersätta klartext och sanning.

Dubbelmoral och semantiskt hårklyveri har – när så ansetts lämpligt – fått ersätta klartext och sanning.

Betecknande för Karlebys utveckling är några rader i ett brev till hustrun två år före hans död:

”Men hederlig skall man vara, och inför en riktigt sträng eftertanke faller det mesta av den så kallade socialismen sönder – inte dess djupaste tanke, den står sig, men det man i allmänhet lägger däri. . . . Det leder in på en väg, där deras gamla doktriner så småningom måste söndermalas, och människorna lära sig förstå, att arbetet och mödan äro oundgängliga, skillnader mellan människor efter duglighet likaså, och att det aldrig kan bli tal om annat än att efter förmåga jämka och bättra, men inte att stjälp(!) och sätta fraseologier och pratmakare i högsätet för hederligt, arbetsamt och dugligt folk!”

Att den politiska utvecklingen i Sverige skulle följa andra spår hade Karleby, trots den skepsis han uttryckt i brevet till hustrun, troligen ingen tanke på. Hans syn på marknadsekonomi är grundläggande för hans framtidstro: Det viktigaste målet för allas våra strävanden borde vara att få ”ett så harmoniskt samhälle som möjligt” i vilket de enskilda medborgarna ”tvingas finna det med sitt bästa förenligt att vara gagneliga för det allmänna”. Även om staten skulle kunna genom sina föreskrifter ”i realiteten upphäva privategendom”, skulle dylika åtgärder kunna få ”ruinerande verkningar för samhället i sin helhet, icke blott för de närmast drabbade ägarerna”.

Äganderätten

Karlebys äganderättssyn är grundad på en strävan att avmystifiera äganderätten som sådan – att liksom Hägerström och den sk Uppsala-skolan beröva begreppet dess mer eller mindre naturrättsliga innehåll. Men han hade uppenbarligen ingen förståelse för Hägerströms värdenihilism och att ”makt alltid var rätt”. För Karleby var det naturligt – ja, självklart – att praktiska avvägningar av vad som för samhället var ändamålsenligt skulle vara bestämmande för synen på enskild äganderätt. Men därmed – och i sin utförliga argumentering för den enskilda äganderättens grundläggande betydelse för marknadsekonomi – underkänner han i praktiken den avlövnings av äganderättsinstitutet som socialdemokraterna med stöd av Hägerströms maktfilosofi systematiskt ägnat sig åt.

Om – säger Karleby – ”samhället behöver privat initiativ och verksamhet på

ett visst område, så kommer man icke undan detta”:

”Äganderättsutformningen måste tillgodose det allmänna behovet av samhällsproduktionens fortgång. En i och för sig omöjlig sak, t ex att ett lands medborgare på längden skulle kunna genom lagstiftning få bostäder billigare än som erfordras för att anskaffa och underhålla dem, är och förblir emellertid omöjligt, antingen man försöker göra den på det ena eller andra sättet, och oavsett vilken samhällsorganisation man har. Tanken på en sådan kan upprätthållas, endast så länge man rör sig med en suddig och realitetsfördunklande terminologi.”

Lars Gustafsson präglade som bekant för en del år sedan begreppet ”problemformuleringsprivilegiet”. Han gjorde gällande att socialdemokraterna målmedvetet strävat efter att genom sitt långa politiska maktinnehav och sitt starka inflytande i organisations- och mediavärlden förskaffa sig ett semantiskt monopol att formulera värderingar och värdeladdade begrepp. De hade därmed förskaffat sig möjlighet att föra debatten på egna villkor.

Begreppet ”samhälle”

Exempel härpå utgör den genomslagskraft som begreppet ”samhälle” och ”allmännyttan” ernått inte bara bland socialdemokrater utan långt in i det borgerliga lägret. I dagens Sverige lär det finnas få ord så brukade och missbrukade som just ”samhälle”. Jag har nyligen — också i en krönika — angripit TCO-S i december 1987 utgivna skrift ”Behöver vi samhället?” med underrubriken ”TCO-S debattbok om den statliga sektorn”.

Hur falsk och missvisande den begreppsbestämning är som sätter likhets-tecken mellan ”samhälle” och det allmänna, d v s stat och kommun, återkommer Karleby till gång på gång:

”Samhället består av och fungerar endast och uteslutande genom enskilda individer.

— — —

Samhället, fattat såsom ett enhetligt subjekt, kan icke ha varken inkomster eller utgifter. Det ena som det andra är en fråga om fördelningen på individerna. Föreställningen om ’samhället’ — eller staten — såsom något självständigt, från samhällsmedlemmarna fristående . . . är till sin natur metafysisk och tillskriver omedvetet det allmänna outtömliga resurser från någon mystisk källa, innebär ett permanent riskmoment för landets ekonomi. Det är farligt med en terminologi, som narrar tanken att stanna just där sakens realitet skulle uppenbaras.”

Av naturliga skäl är all ekonomisk verksamhet samhällelig. Både dess tunga och frukter ”tillkomma samhället”:

”Något ’privat’, i meningen av från samhället fristående och ur detsamma icke härrörande finnes ej . . . Det kan icke falla någon in att förneka, att samhället — i betydelsen av släktet, totaliteten människor — njuter frukterna av även det arbete, som utföres rent ’privat’. Alla mänskliga livsyttningar äro samhällliga livsyttningar. Då man talar om den ’samhälleliga kulturen’ eller ’det samhällliga kulturarbetet’ menar man ju icke statligt eller kommunalt eller dylikt dito, utan över huvud den kultur, som medlemmarna uppnått, eller som de arbeta för. I denna mening är all privat egendom och verksamhet samhällelig.”

Ofta — säger han — har gjorts gällande att "den socialistiska ordningen skulle betyda, att den fria prisbildningen upphörde, jämte det fria yrkes- och konsumtionsvalet, och att 'samhället' — för hur många grumliga tankar har ej det ordet varit betäckning! — skulle ordna och bestämma det hela efter samhällsbehovet som en hufvader sin familjs verksamhet efter familjebehovet."

Kravet på "samhällelig äganderätt" är därför — menar Karleby — endast en omskrivning för kravet på en viss fördelning, "lika", "rättvis" eller dylikt. Men samtidigt som han konstaterar detta, tar han avstånd från både rättvise- och behovskrite-

Han underkänner i praktiken den avlövnings av äganderättsinstitutet som socialdemokraterna systematiskt ägnat sig åt.

rierna som grund för en fördelningsprocess. Han har ingenting till överse för Marx tes "åt envar efter hans behov". Blotta uppställandet av sådana frågor om vad som är "rätt" eller "fel" vittnar — säger han — egentligen om "ett dogmatiskt och skolastiskt tänkesätt, som är djupt fientligt mot socialdemokratisk grundåskådning":

"Det avgörande är icke om något är 'rätt' ur den eller den abstrakta synpunkten, utan hur det verkar för den mänskliga utvecklingen. . . . Enkelt uttryckt är något rätt, så länge den allmänna samhällsviljan — utkristalliserad under individers, grupper och klassers strid — finner det lämpligt och gagneligt och tolererar det, men orätt så snart den finner det leda till så allvarliga missförhållanden, att det bör ändras.

Det finns icke ett feodalt, ett kapitalistiskt, ett socialistiskt samhälle. Det finns blott ett under människornas ständiga strävan sig dagligen änderande samhälle, för vars olika utvecklingsepoker vi kunna angiva olika karakteristiska drag — i tillväxt, i behärskande omfattning, tillbakagång."

Grov tanklöshet

Karleby avfärdar också parollen "arbetets frukter åt dem som arbeta" — ett slagord som med något annorlunda formulering ständigt återkommer i dagens svenska fackföreningspress och med LO:s speciella vokabulär. Parollen bygger — menar Karleby — "på en grov tanklöshet". Den utgår ifrån att den arbetande klassen är det enda värdeskapande. Termen är egentligen av "småborgerligt ursprung":

"Den vill säga så mycket som att arbetaren skall vara sin egen, själv tillverka sin produkt och själv erhålla hela dess pris. Att det är orimligt att tillämpa detta på ett produktionssätt, där arbetaren *icke* är sin egen, *icke* tillverkar hela produkten, *icke* skapar hela dess värde, blott är en kugge i ett stort maskineri av industriellt och kommersiellt arbetande, ligger i öppen dag.

— — —

Rätten till arbetets fulla avkastning är en tom floskel i en produktion, där människan arbetar uteslutande i och med andra, kan njuta sitt arbetes frukter allenast som del av ett gemensamt resultat, och där hennes arbetes frukter överhuvud *uppstå* först i och med att andra uppskatta arbetsprodukten och vilja betala för den. Detta sistnämnda är ett avgörande faktum i ett samhälle med arbetsfördelning."

Karleby tillägger:

"Snarare än om att ge 'arbetets frukter åt dem som arbeta' är det i det sociala reform-

arbetet fråga om till vilken grad man kan beröva de enskilda människorna deras mödas frukter och göra dessa till allmän egendom, utan att förstöra samhällsekonomin. Allt som nu frambringas är icke frukten av enbart den nu levande generationens arbete. . . . På så kort sikt som det enskilda människolivet kunna samhällsproblem icke ses, om man icke vill komma till horribla resultat.

— — —
Kapitalet och kapitalräntan äro ett ekonomiskt uttryck för bandet mellan forntid och nutid och framtid i produktionen, till formen men icke till arten skilt från andra band av ekonomisk natur, vilka såsom förpliktelser av olika slag mot gångna och kommande generationer påvåla den nu levande."

Karleby avvisar också bestämt den ideologi på vilken begreppet "solidarisk lönepolitik" bygger. Han talar för "sambandet mellan arbete och arbetsresultat eller arbetsresultat och inkomst". ". . . arbete är icke huvudsaken, utan en så effektiv användning av sin arbetskraft" som möjligt.

"Taxerar en företagare möjligheterna att avsätta på goda villkor en viss produkt mycket högt, kommer han att söka på allt sätt vidga produktionen därav och även söka genom stegring av lönerna åt arbetare och tjänstemän draga till sig tillräckligt många. Det är de industriella föregångsföretagen, som gå före i höjningen av arbetsvillkoren. Det är deras metod att till sig draga arbetskraften, liksom det djupare sett är den ekonomiska utvecklingens metod att överföra produktionskrafterna till städse mera givande användningar."

Karleby drar själv konsekvensen av detta resonemang:

"På denna punkt framträder klart arbetslö-

nens egentliga samhällsekonomiska funktion. Under förutsättning, att grundsatsen om det fria yrkesvalet upprätthålles och det sålunda står den enskilde fritt att utan kommando av offentlig myndighet bestämma över användningen av sin arbetskraft, är arbetslönen medlet att åstadkomma arbetskraftens fördelning på näringslivets olika områden på det under de givna förutsättningarna på en gång samhällsekonomiskt och för de enskilda arbetarna fördelaktigaste sättet."

Karleby avfärdar också parollen "arbetets frukter åt dem som arbeta".

Äganderätt — medborgarrätt

För den debatt som Ingvar Carlsson drog igång för ett år sedan om motsättningen mellan äganderätt och medborgarrätt skulle Karleby ha hyst det mest förintande förakt. Karleby hade klar insikt om att marknadsekonomi förutsätter en äganderätt med innehåll, som inte kan urholkas hur mycket som helst utan att både den och marknadsekonomin bryts ned.

Karleby utveckling av det från Hägerström hämtade äganderättsbegreppet till de slutsatser jag här återgivit är starkt påverkad av hans syn på vinstbegärets betydelse: Att människorna — vare sig i kapitalistisk eller socialistisk hushållning — "skulle arbeta av intresse för medmänniskors behov och icke av intresset för egen utkomst, är ett tomt ord. I denna mening är allt förvärvsarbete en 'produktion för profit'." Han fortsätter:

"I den mån vinstbegäret verkligen är en ekonomiskt betydelsefull egenskap, och det

är den såsom en strävan efter så god ställning som möjligt här i världen, är den ganska allmänmänsklig och kommer att bli en realitet även i ett annorlunda organiserat samhälle än gårdagens och dagens.

Och som bärare av vinstbegäret som motiv för de smärre gärningarna kunna alla de små människorna taga varann i handen. Man har 'vinstbegäret' — såsom lusten att tillgodose det egna intresset, eventuellt på andras bekostnad — hos individerna, även då de äro i allmän tjänst. Det finns möjligen någon, som reflekterat över det konfliktläge, som kan tänkas den dag hälften plus en av befolkningen vore i någon form statsanställd och genom sitt antal hade makt över staten."

Karleby avvisar bestämt den ideologi på vilken begreppet "solidarisk lönepolitik" bygger.

Karleby gör därefter rent hus med statlig planhushållning, reglering med priskontroll samt liknande styrningssystem:

"... De naturliga olikheterna mellan människor kommer man ej ifrån. Man riktar sig mot de av sociala faktorer betingade. Röstsedeln är därför ett supplement till köpkraften.

Konkurrensens innersta kärna och uppgift: att släppa fram det livsdugligaste. Utesluter ju ej förutseende, men väl auktoritärt bestämmande. ... Betydelsen av fritt yrkesval, fri konsumtion, rätt att lancera nyheter på egen hand och risk.

Full planmässighet, riskfrihet, friktionsfrihet, är en omöjlighet. ... Den som icke tror det, må göra en studie över världsproduktionen och världshandeln av vete, olja,

kol, malm, trävaror. Det skall övertyga om att det 'medelbart samhälleliga' samarbetet genom prisbildningen är det enda praktiskt möjliga."

Karleby sammanfattar:

"Bygger man på fritt yrkes- och konsumtionsval, är den enda tillgängliga metoden för att bringa arbetarklassens intressen att normera samhällets behov följande: fri prisbildning, på såväl produktionsfaktorer som produkter. Men korrigering i köpkraftens fördelning genom offentliga och organisatoriska ingripanden."

Karleby knyter härtill den reflektionen — som skulle kunna ha skrivits i en moderat motion till dagens riksdag — att representanterna för det allmänna alltid måste "vara medvetna om, att de handskas med allmänna medel, och att kritiken blir stark i händelse av förluster".

"Sådana måste dock emellanåt uppstå. I det stora hela torde den allmänna verksamheten lämpa sig bäst på områden, där riskmomentet är relativt ringa. Å andra sidan finns många exempel på, att det allmänna måst taga risker, då dessa blivit för stora för enskilda, och likaså genom understöd minska de enskildas risker."

Intressant är också att Karleby — i vart fall indirekt — avvisar den syn på demokrati-begreppet som utgår ifrån att folkstyre är identiskt med majoritetsmakt:

"... den svenska arbetarrörelsen fick inte falla offer för illusionen 'att den blotta majoriteten i parlamentet är alla frågors lösning. Det är överlägsenheten ute i samhällslivet, ej längre hämmad av politiska skrankor, som ensamt i längden kan skänka segen."

”Socialismen inför verkligheten” slutar med följande sammanfattande ord:

”Intet uniformt samhälle. Ingen absolut fullkomlighet. Ingen patentordning efter medeltidsidens: utan växlande liv efter växlande krav, fritt initiativ och kamp; vi veta ej vad resultatet till sist blir av det vi skapa, ej precis hurudant det samhälle blir beskaffat, som framgår som resultat av vår strävan.

Utvecklingen är icke slut med oss; vi äro blott dess bärare i nuet.”

Man frågar sig efter läsningen av Karlebys ”testamente” hur det kom sig att han under det hårda av klasskamp präglade 20-talet kunde få den oerhörda betydelse för den tidens socialdemokrater som alla griftetalare och alla historiker vittnat om. Hade de årens socialdemokrater tidigare varit så förblindade av slagord och fraser att de vid genomläsningen av Karlebys realistiska analyser känt sig som pojken – och därmed allt folket – inför H C Andersens nakna kejsare? Och därför tog Karlebys ”testamente” till sina hjärtan.

Bortglömd ideologi

Om så varit fallet, hur kan då alla dess kloka ord därefter ha så snabbt förflyktigats? Hur kan dagens socialdemokrater med de kunskaper, erfarenheter och den utbildning som nu står till förfogande till

grund för sin politik alltjämt lägga de dammiga dogmer som Karleby avvisade med sådant brinnande förakt?

I den efterskrift till 1976 års faksimil-upplaga av ”Socialismen inför verkligheten” som Tage Erlander och Björn von Sydow tecknat kan man utan svårighet finna hur de två vridit sig som maskar i försöken att få Karlebys teser att stämma med dagens socialdemokratiska förkun-

Vart tog Karlebys på verklighetsanalyser och kunskaper byggda ideologi vägen under socialdemokraternas framgångsår?

nelse. De kan inte avhålla sig från att stundtals fråga: ”Var fanns det socialistiska? Var Karleby mitt i sin socialism liberal?”

Bör man inte vända på frågan? Vart tog Karlebys på verklighetsanalyser och kunskaper byggda ideologi vägen under socialdemokraternas framgångsår? Vart för bevakades inte Karlebys testamente på vedertaget sätt? Och därmed slutligen: Vad är socialism? I dag uppenbarligen något helt annat än den ideologi för vilken Karleby vid sin bortgång hyllades av ett enigt parti. Något helt annat än det Ingvar Carlsson sökte förklara i sin trettondagsintervju.